

POLITIKKNOTATKI

Dato:
10. januar 2024

Tema:
Kunstig intelligens i Norge - nytte, muligheter og barrierer

Kunstig intelligens i Norge – nytte, muligheter og barrierer

Kunstig intelligens er et fagfelt med eksepsjonelt rask utvikling de senere årene. Med mer tilgjengelig data, bedre algoritmer og kraftigere regneressurser er det gjort enorme fremskritt på kort tid, og vi kan forvente mer fremover. De teknologiske fremskrittene innen kunstig intelligens vil trolig påvirke de fleste bransjer det neste tiåret, og vil også kunne bidra til mer effektiv ressursutnyttelse og bedre tjenestetilbud i offentlig sektor.

Norge står som de fleste andre land overfor store samfunnsutfordringer i årene som kommer. Fallende produktivitetsvekst, aldrende befolkning, mangel på arbeidskraft, klimautfordringer med mer ekstremvær, og kraftmangel er noen av dem. I tillegg opplever vårt tillitsbaserte samfunn økende sårbarhet, med trusler, kriminalitet og digitale angrep fra grupper og statlige aktører.

Avanserte digitale løsninger og bruk av kunstig intelligens vil gjøre oss i stand til å finne bedre løsninger på disse utfordringene. Det kan gi samfunnet gevinster i form av mer verdiskaping og økt velferd og velstand. Samtidig kan det by på en stor endring av norsk nærings- og samfunnsliv. Derfor må ny teknologi og kunstig intelligens anvendes klokt og målrettet for å løse for eksempel bemanningsutfordringene i helsevesenet, bidra til kvalitet i skolen, skape et robust forsvar, sikre energiomstilling og mye annet.

Digitalisering og kunstig intelligens kan også skape sårbarheter. Det kan ha store konsekvenser for personer

og bedrifter – og samfunns- og statssikkerhet. Derfor må ny teknologi og kunstig intelligens tas i bruk på en trygg og forsvarlig måte – det krever aktsomhet og gode rammer for bruk og det krever juridiske avklaringer i det som i dag er gråsoner.

Hvordan ligger Norge an digitalt?

I det internasjonale kappløpet om å utvikle og utnytte ny teknologi og kunstig intelligens til eget lands beste, er Norges posisjon noe vakkende.

Problemet er ikke at vi digitaliserer for mye. Problemet er at vi ikke utnytter digitaliseringsmuligheter godt nok

uttalte Norges riksrevisor på Riksrevisjonens Forbedringskonferanse høsten 2023.

Norge og de andre nordiske landene ligger langt framme i interesse for og tilpasning til å ta i bruk KI på samfunnsnivå, både i bedrifter, blant enkeltmennesker og i offentlig sektor. Lengst framme er imidlertid land som USA, Singapore, og Storbritannia. Også andre store land i Europa ligger langt framme, ifølge en ny rapport Samfunnsøkonomisk analyse (SØA) har utarbeidet for NHO. Det er imidlertid når teknologien faktisk tas i bruk at produktivitetseffektene begynner å virke. Norge ligger relativt langt framme, men trolig etter de største vestlige landene.

Abelias¹ omstillingsbarometer bekrefter dette bildet. Barometeret måler Norges evne til omstilling relativt til andre land. Blant 22 land ligger Norge "midt i feltet", og bak våre nordiske naboland. NHO Kompetansebarometer peker i tillegg på hvor skoen trykker aller mest; 2 av 3 NHO-bedrifter oppgir å ha et udekket kompetansebehov, mens 2 av 5 oppgir å ha et udekket behov for IKT-kompetanse spesielt.

Så er ikke kompetanse det som vil løse utfordringene alene; det handler om mål, ressurser, vilje og evne til endring. Og det handler om å ha nødvendig bevissthet om at det haster.

Kunstig intelligens kan snu utviklingen med fallende produktivitetsvekst

Det er vanskelig å si noe sikkert om fremtiden. Men digitalisering og KI kan gi opp mot 5600 mrd kroner i ekstra verdiskaping, fram mot 2040, viser nevnte analyse fra Samfunnsøkonomisk Analyse (SØA)². Mulighetsrommet på 5600 mrd kroner er av SØA vurdert til å være summen av to ulike tall og beregninger:

- økt bruk av generativ KI kan øke verdiskapingen med 2000 mrd kroner i perioden 2023-2040,
- økt potensiell verdiskaping på 3600 mrd kroner fra bruk av annen avansert digital teknologi og øvrig KI (ikke-generativ KI)

KI kan snu utviklingen med fallende produktivitetsvekst. Analysen indikerer at økt bruk av generativ KI vil kunne løfte den gjennomsnittlige årlige produktivitetsveksten i perioden 2023-2040 fra rundt 0,6 prosent til rundt 1,3 prosent. Jo raskere vi tar i bruk kunstig intelligens i offentlige og private virksomheter, jo større blir gevinsten for samfunnet.

Hva må gjøres?

Næringsliv og offentlig sektor må stå sammen om å få fart på digitaliseringen av Norge. Det handler om ledelse og samling om felles mål, og det handler om omstillingsvilje og evne. Men det handler også om hvordan Norge best skal legge til rette for å oppnå resultater gjennom gode rammebetingelser og investering i kunnskap, forskning, teknologi og infrastruktur.

¹Abelia er en landsforening tilsluttet NHO

²"Kunstig intelligens i Norge – nytte, muligheter og barrierer", SØA 2023

Dette mener NHO må til for å få fart på bruken av kunstig intelligens

- **Det må satses betydelig mer på kompetanseheving**

Kompetanse er den største utfordringen for å ta kunstig intelligens i bruk, og det må satses vesentlig mer på kompetanseheving innen digitalisering og KI i privat og offentlig sektor. Det gjelder både grunnutdanning, studieløp og etter- og videreutdanning. Det er også nødvendig med strategisk satsing på forskning- og utvikling og innovasjon, studieplasser og fagskoleplasser innen teknologi og KI.

- **Norske bedrifter må ha samme spilleregler for digitalisering som resten av Europa**

Norske virksomheter må sikres samme rammebetingelser som landene rundt oss, med særlig fokus på konkurransevne, åpenhet, rettssikkerhet og personvern. EUs regelverk om kunstig intelligens må innføres samtidig i Norge som i EU.

- **Reguleringer og lovverk må avklares så raskt som mulig**

Det knyttes spenning og usikkerhet til tolkning og bruk av regelverk som berører kunstig intelligens. Aktiv bruk av regulatoriske sandkasser og et godt system for veiledning om juridiske og etiske problemstillinger knyttet til bruken av KI er nødvendig. En digital vask av eksisterende regelverk er nødvendig.

- **Offentlig og privat sektor må samhandle tettere**

Gevinstene bli større med tettere samarbeid på tvers sektorer i offentlig sektor, og mellom offentlige og private virksomheter. Det må skapes samhandlingsarenaer mellom offentlig virksomheter, akademisk og private aktører som aktivt medfinne løsninger på konkrete utfordringer innen f.eks. helse, finans, klima og miljø. Offentlige anskaffelser må stimulere til innovasjon og økt bruk av digitalisering og KI.

- **Offentlige data må deles for å skape verdier**

Økt datadeling er en nøkkel for å digitalisere Norge. Offentlige data må gjøres tilgjengelig som grunnlag for verdiskaping, både i offentlige etater, i forskningsøyemed og til innovasjon i private bedrifter. Data er en forutsetning for bruk av kunstig intelligens, og det trengs store mengder data for å trene kunstig intelligens. Arbeidet med å tilrettelegge for sektorovergripende samarbeid om standarder og formater må forsterkes så datadeling blir mulig i praksis.

- **Infrastruktur for kunstig intelligens må styrkes**

En solid digital infrastruktur er avgjørende for digitalisering og bruk av kunstig intelligens i offentlig og privat sektor. Slik infrastruktur omfatter robuste og redundante høyhastighetsnett med gigabitkapasitet basert på fast og trådløs teknologi inkludert 5G. Det omfatter også datasentre og skyløsninger som må ha gode, langsiktig rammebetingelser i Norge. Digitale fellesløsninger er en del av infrastrukturen som bidrar til kostnadseffektive løsninger for privat og offentlig sektor, derfor må fellesløsningene styrkes. Det må også sikres bedre tilgang til tungregningskapasitet for bedriftene for å møte fremtidens behov.

©Næringslivets Hovedorganisasjon

Layout: NHO Design

Utgivelsesår: 2024

Foto: Adobe Stock